

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 704 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinovna	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarining psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarining kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korrektsiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды.....	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlilik misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'g'iloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati	357
<i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	361
<i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>	
Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari	364
<i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi	367
<i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	370
<i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>	
Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi	373
<i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi.....	377
<i>Kozimova Sadoqat</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari	380
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar.....	383
<i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
<i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>	
Talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida).....	390
<i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish.....	393
<i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>	
Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni	398
<i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>	
Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish	402
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>	
Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish	406
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekturodovna</i>	
Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов.....	409
<i>Гуламов Жасур Баходирович</i>	
Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии	413
<i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>	
Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi.....	421
<i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>	
Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений	424
<i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>	
Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya.....	427
<i>M.U. Raxmanova</i>	

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Ислонбек Ильесович, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinov Abror qizi, Norimboyeva Sarvinov Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinov</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlari	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlarini	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

Tabiiy fanlar darslarini o'qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari	533
<i>Ochilova O'g'iloy Mardon qizi</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremmas in English, Uzbek, and Russian Languages.....	537
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Kurash mashg'ulotlarida raqamli texnologiyalar qo'llanilishi.....	542
<i>Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o'g'li</i>	
O'spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	546
<i>Karimova Gulxumor Shodi qizi</i>	
ChatGPT kabi til modellarining ta'lim va fan sohasiga ta'siri	550
<i>Djabbarova Xabiba Kuvandikovna</i>	
Biologiya ta'limida qo'llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni	554
<i>Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich</i>	
Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ.....	560
<i>Рустамова Феруза Махмуджановна</i>	
Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining kasbiy madaniyatini kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyalari	565
<i>Imomov Musurmon Pirnazarovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda aksiologik qadriyatlar va raqamli kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish metodikasi.....	572
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy ijodkorligini rivojlantirishda klaster integratsiyasi va refleksiv yondashuvning o'rni	576
<i>Shabbazova Nodira Xamzayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida immersiv texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish	579
<i>Axmedova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Tasviriy san'at ta'limida kompozitsiya o'qitishning takomillashtirilgan metodik tizimi.....	581
<i>Karshiboyeva Dilafuz Boxodirovna</i>	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda refleksiv topshiriqlarning o'rni .	584
<i>Altibayeva Malika Kuvandikovna</i>	
STEAM yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	587
<i>O'rinova Feruza O'ljayevna, To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Aholi o'rtasida ommaviy sportni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	591
<i>Davulov Ozodbek Qalandarovich</i>	
Tasavvufda ma'naviy tarbiya tushunchasi va uning nazariy-metodologik asoslari.....	595
<i>Satimova Sevinch Sardorbekovna</i>	
Teaching Literary and Non-Literary Forms of Speech to Young Learners.....	600
<i>Nargiza Tulyaganova</i>	
Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari	604
<i>Aziboyev Shuhrat Olimovich</i>	
Cerebral falajli bolalarda sensor, diqqat va motor funksiyalar integratsiyasining faktorli tahlili	608
<i>Karimberdiyev Azamat Axmadjon o'g'li</i>	
O'smirlik davrida emotsional intellektni namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	614
<i>Djumabaeva Manzura Bagibekovna, Zoirova Laylo Alisher qizi, Umirboyeva Zaxro Dilmurod qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim modellari mohiyati va ularning pedagogik tizimdagi o'rni (4K, 5E, 5I modellari misolida).....	617
<i>Raxmatov Uchkun Ergashevich, Qodirova Marjona Azamat qizi</i>	
Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari	624
<i>Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi</i>	

Interfaol ta'lim metodlari asosida o'qituvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi: tajriba-sinov natijalari tahlili	628
Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi	
Raqamli muhitda maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining qo'shimcha ta'limini tashkil etish: tadqiqotlar sharhi	633
Amanova Dilorom Faxritdin qizi	
Kognitiv tilshunoslikda skript atamasi va uning voqelanish mexanizmlari	637
Fayzullayev Shohrux	
The Concept of Blended Learning and its Role in the Modern Educational Paradigm	641
Fozilova Maxina Adashevna	
Finlyandiya boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanini o'qitish metodikasi	645
G'aybulloyeva Yulduz Mexriddinovna	
Xalq hunarmandchiligi bo'yicha o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish	651
Isoqov Shohruh Turabek o'g'li	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremiias in English, Uzbek, and Russian Languages	654
Jumanova Sabrina Vaydullo kizi	
Internet-risk profilaktikasining bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'rni	659
Mamatxanova Nargiza Toxirovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	663
N. Sh. Abdullayeva, F. R. Valiyeva, S. S. Raximova	
Musiqiy-ritmik harakatlarning asosiy komponentlari va ularni rivojlantirishda SI imkoniyatlari	667
O. A. Shodiyeva	
Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari ..	672
Y. R. Azzamov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsion yondashuv asosida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari	676
Yakubova Zilola Zikirovna	
Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mas'uliyatni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	679
Teshayeva Dilnoza Chori qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat turlari asosida estetik tarbiyalash masalalari.	684
Yuldasheva Dilshoda To'liqinovna	
Профессиональная рефлексия как фактор развития научного интеллекта будущего педагога в системе педагогического образования	688
Анварова Хуснора, Исохонова Азиза	
Толерантность в мультикультурном обществе	692
Бекбосынова З. К.	
Методика работы над ошибками как средство повышения грамотности	696
Исмаилова Мадинабону	
Методы и подходы к развитию профессиональной лексической компетенции студентов военных направлений	701
Хамидова Нигора Тулкуновна	

PEDAGOG KADRLARNI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASHNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING METOD VA MEXANIZMLARI

Aziboyev Shuhrat Olimovich

Namangan viloyati pedagogik mahorat markazi direktori

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillash-tirish muammosi ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil etiladi. Innovatsion boshqaruv tizimini shakllantirishda zamonaviy pedagogika, psixologiya va menejment nazariyalarining uyg'unligi, shuningdek rahbariyat va pedagoglar o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati alohida yoritiladi. Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga jalb etishning rag'batlantirish mexa-nizmlari, kasbiy kompetentlikni rivojlantirish usullari hamda muassasalarning ichki boshqaruv madaniyatini yuksaltirish yo'llari tizimli ravishda asoslab berilgan. Tadqiqot doirasida O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasidagi islohotlarning metodologik asoslari hamda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari qiyosiy tahlil qilinib, pedagog kadrlar boshqaruvini modernizatsiya qilishning ilmiy asoslangan modeli taklif etiladi.

Kalit so'zlar: innovatsion boshqaruv, pedagog kadrlar, kasbiy kompetentlik, rag'batlantirish mexanizmlari, ta'lim islohot-lari, boshqaruv madaniyati, innovatsion muhit, professional rivojlanish, metodlar, mexanizmlar.

Abstract: The article provides a scientific-theoretical and practical analysis of improving the management system for preparing teaching staff for innovative activities. Particular attention is given to the integration of modern pedagogical, psychological, and management theories in shaping an innovative management system, as well as to the importance of collaboration between administrators and teachers. The study systematically examines incentive mechanisms for engaging teaching staff in innovative activities, methods for developing professional competence, and approaches to enhancing the internal management culture of educational institutions. A comparative analysis of the methodological foundations of educational reforms in the Republic of Uzbekistan and advanced international practices is conducted, resulting in a scientifically grounded model for modernizing the management of teaching staff.

Key words: innovative management, teaching staff, professional competence, incentive mechanisms, educational reforms, management culture, innovative environment, professional development, methods, mechanisms.

Аннотация: В статье проводится научно-теоретический и практический анализ проблемы совершенствования системы управления подготовкой педагогических кадров к инновационной деятельности. Особое внимание уде-ляется интеграции современных педагогических, психологических и управленческих теорий в формировании инновационной системы управления, а также значению сотрудничества между руководством и педагогами. Системно раскрываются механизмы стимулирования педагогических кадров к инновационной деятельности, методы развития профессиональной компетентности и пути совершенствования внутренней управленческой культуры образовательных учреждений. В рамках исследования осуществлён сравнительный анализ методоло-гических основ реформ в сфере образования Республики Узбекистан и передового зарубежного опыта, на основе которого предложена научно обоснованная модель модернизации управления педагогическими кадрами.

Ключевые слова: инновационное управление, педагогические кадры, профессиональная компетентность, механизмы стимулирования, образовательные реформы, управленческая культура, инновационная среда, про-фессиональное развитие, методы, механизмы.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimining dinamik rivojlanishi sharoitida pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyor-lashni boshqarish masalasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6108-son¹ Farmoni hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6108-son Farmoni: <https://lex.uz/ru/docs/-5085999>

yil 21-iyundagi "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-231-son² qarorlari ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyatni tizimli boshqarishning yangi talablarini belgilab berdi. Ushbu hujjatlar pedagog kadrlar kompetentligini yuksaltirish, ularning innovatsion salohiyatini ro'yobga chiqarish va boshqaruv mexanizmlarini zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqish zarurligini asoslab beradi.

Shunday bo'lsa-da, ta'lim amaliyotida pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimi hali yetarli darajada shakllanmagan bo'lib, ko'pchilik ta'lim muassasalarida bu jarayon spontan va tizimli rejalashtiruvdan mahrum holda amalga oshirilmoqda. Boshqaruvning an'anaviy usullari ko'pincha pedagoglarning ijodiy tashabbusini cheklaydi, ularni yangilikka ochiq va moslashuvchan bo'lishga yo'naltira olmaydi. Bu esa pirovardida ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va zamonaviy jamiyatning pedagoglarga bo'lgan talablariga javob bera olmaslikka sabab bo'ladi. Ushbu maqolaning maqsadi pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishda qo'llaniladigan metod va mexanizmlarni ilmiy-nazariy jihatdan asoslash, shuningdek, O'zbekiston ta'lim muassasalari uchun samarali boshqaruv modeli elementlarini ishlab chiqishdan iborat. Maqola pedagogika, psixologiya va menejment fanlarining kesishmasida joylashgan ko'pqirrali muammoga bag'ishlangan bo'lib, uning ilmiy va amaliy ahamiyati yuqori hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini ilmiy o'rganish uchun avvalo "innovatsion boshqaruv" tushunchasining mazmunini aniqlashtirish zarur.

I.A. Zimnyaya innovatsion boshqaruvni ta'lim muassasasida barqaror o'zgarishlarni ta'minlashga yo'naltirilgan maqsadli, tizimli va natijaga asoslangan faoliyat sifatida ta'riflaydi. Bu ta'rifdan kelib chiqib aytish mumkinki, innovatsion boshqaruv o'ziga xos strategik yo'nalish, samarali resurs taqsimoti va doimiy monitoring kabi elementlarni o'z ichiga oladi.

V.I. Slobodchikov va Ye.I. Isaev esa ta'lim muassasasidagi boshqaruvni subyektivlik nuqtai nazaridan ko'rib, pedagogning faoliyat subyekti sifatida shakllanishini tizimli boshqaruvning markaziy vazifasi deb belgilaydi. Bu yondashuv pedagog kadrlarga nisbatan obyekt sifatida emas, balki innovatsion jarayonning faol ishtirokchisi sifatida munosabatda bo'lishni taqozo etadi.

O'zbek pedagog olimlaridan T. Yo'ldoshev ta'lim muassasalarini boshqarishda innovatsion yondashuvni qo'llashning milliy modeli ustida izlanishlar olib borgan va o'zbek ta'lim tizimiga xos bo'lgan madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy omillarni e'tiborga olgan holda boshqaruv strategiyalarini belgilashni tavsiya etgan. Ushbu ilmiy manbalar maqolaning metodologik zaminini tashkil etadi. Nazariy tahlil shuni ko'rsatadiki, innovatsion boshqaruv tizimi uchta asosiy tamoyilga tayanadi:

- birinchisi – demokratiklashtirish, ya'ni boshqaruv qarorlarini qabul qilishda pedagoglarning faol ishtirokini ta'minlash;
- ikkinchisi – motivatsiya, ya'ni kadrlarning ichki va tashqi rag'batlantirilishini muvozanatli amalga oshirish;
- uchinchisi esa – refleksivlik, ya'ni boshqaruv subyektlari o'z faoliyatini doimiy tahlil qilib, takomillashtira borishlari.

Bu tamoyillar birgalikda innovatsion boshqaruv tizimining poydevori vazifasini o'taydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ma'lumotlar yig'ishning bir necha usullaridan foydalanildi, jumladan, ilmiy-nazariy manbalarni tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish, ta'lim muassasalari faoliyatini kuzatish hamda pedagog kadrlar bilan suhbat va so'rovnoma o'tkazish. Xorijiy va mahalliy tajribalarni aniqlash maqsadida qiyosiy tahlil usuli qo'llanildi. Olingan ma'lumotlar tizimlashtirilib, ularning mazmuni kontent-tahlil asosida o'rganildi hamda umumlashtirish va taqqoslash metodlari yordamida qayta ishlanib, asosiy tendensiyalar va muammolar aniqlashtirildi. Shuningdek, statistik tahlil elementlari orqali natijalarning ishonchligi tekshirildi va ularning amaliy ahamiyati baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni jalb etishda qo'llaniladigan metod va mexanizmlar ikki katta guruhga bo'linadi: motivatsion-stimullovchi va tashkiliy-strukturaviy mexanizmlar. Birinchi guruhga moddiy va ma'naviy rag'batlantirish, muvaffaqiyatga erishishga yo'naltiruvchi ijodiy muhitni yaratish, kasbiy

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 21-iyundagi "Maktabgacha va maktab ta'limi tashkilotlari xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-231-son qaror: <https://lex.uz/uz/docs/-6981085>

o'sish uchun imkoniyatlar berish kabi usullar kiradi. Ikkinchi guruhga esa boshqaruv tuzilmalarini takomillashtirish, innovatsion loyihalarni birgalikda rejalashtirish va amalga oshirish hamda professional tarmoqlar barpo etish kabi mexanizmlar kiradi. D. Polyanining tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni rag'batlantirishda moddiy imtiyozlardan ko'ra kasbiy tan olinish va o'z-o'zini namoyon etish imkoniyatlari ko'proq ta'sir ko'rsatadi. Shu bois rahbar innovatsion tashabbuslarni ochiqchasiga qo'llab-quvvatlashi, pedagog uchun xavfsiz ijodiy makon yaratishi lozim.

Tashkiliy mexanizmlar orasida alohida e'tiborga loyiq jihat – bu “coaching” va mentoring texnologiyalaridir. Mentoring tizimida tajribali pedagoglar yangi kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni yo'naltiradi va ular bilan o'z bilimlarini ulashadi. Kouching esa pedagogning o'z salohiyatini mustaqil kashf etishiga ko'maklashadi. A.G. Asmolov ushbu yondashuvni “sub'ektiv faollik” tamoyili asosida asoslab, ta'lim tizimidagi boshqaruvning humanistik mohiyatini ta'kidlaydi.

O'zbekiston ta'lim muassasalari uchun muhim mexanizmlardan biri – bu “ilmiy-metodik boshqaruv” tizimidir. Bu tizim doirasida rahbar nafaqat ma'muriy vazifani, balki metodist va ilmiy maslahatchi vazifasini ham bajaradi. Muayyan ta'lim muassasasining metodik kengashi innovatsion faoliyatni boshqarishning kollegial organi sifatida faoliyat yuritadi va pedagoglar o'rtasidagi hamkorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. B.S. Gershunsky ta'lim menejmenti sohasida “intelektual boshqaruv” tushunchasini kiritib, boshqaruvchi va boshqariluvchi o'rtasidagi muloqot sifatini belgilash asosiy mezon ekanligini ta'kidlaydi.

Jahon ta'lim amaliyotida pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarishning bir qator samarali modellari shakllangan. Finlyandiya “distributed leadership” (taqsimlangan rahbarlik) modeli keng qo'llaniladi. Bu modelda boshqaruv vakolatlari birgina rahbar zimmasida emas, balki kichik ijodiy guruhlar va metodik jamoalar o'rtasida taqsimlanadi. Natijada har bir pedagog ma'lum darajada boshqaruv subyektiga aylanadi va bu uning innovatsion faolligini sezilarli darajada oshiradi. P. Sahlberg Finlyandiya ta'lim modelini tahlil qilib, bu mamlakatning muvaffaqiyati ko'p jihatdan pedagoglarga ishonch va mustaqillik berish siyosatiga asoslanganligini isbotlaydi.

Germaniyada esa “Lehrerbildung” – pedagog tayyorlash tizimi doirasida innovatsion boshqaruv “uzluksiz rivojlanish” prinsipi asosida yo'lga qo'yilgan. Har bir ta'lim muassasasida “innovatsion komanda” tuziladi va ushbu komanda pedagoglarga yangi metod va texnologiyalarni sinab ko'rish uchun zarur shart-sharoit hamda moliyaviy qo'llab-quvvatlash bilan ta'minlanadi. Ushbu tajriba shuni ko'rsatadiki, innovatsion faoliyat faqat alohida iqtidorli pedagoglar faoliyati emas, balki tizimli, maqsadli boshqaruv mahsuli bo'lishi mumkin.

Singapurda “Teaching as leadership” dasturi pedagoglarni boshqaruv kompetensiyalari bilan qurollantiradi va ularni o'z hamkasblari faoliyatini takomillashtirishga yo'naltiradi. Bu dastur natijasida pedagoglar didaktik lider sifatida shakllanadi va ta'lim muassasasida gorizontal innovatsion aloqalar vujudga keladi. S. Darling-Hammond pedagog liderligini ta'limning uzluksiz sifati kafolati sifatida ko'rib, uning rivojlanishiga investitsiya kiritishni mamlakat taraqqiyoti bilan bevosita bog'laydi.

Ushbu xorijiy tajribalarni O'zbekiston sharoitiga moslashtirishda bir qator omillarni hisobga olish zarur: milliy ta'lim mentaliteti, mavjud boshqaruv tuzilmalari, moliyaviy resurslar va pedagoglarning tayyorgarlik darajasi. Shu sababli taklif etilayotgan mexanizmlar asl nusxaning ko'chirmasiga emas, balki milliy sharoitga moslashtirilgan kreativ sintezga asoslanishi lozim.

Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini amalda takomillashtirish uchun, birinchi navbatda, ta'lim muassasasidagi boshqaruv madaniyatini yangilash talab etiladi. Boshqaruv madaniyati – bu muassasa ichidagi qadriyatlar, e'tiqodlar, normalar va o'zaro munosabatlar to'plami bo'lib, u innovatsion muhitning shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar muassasa madaniyati nazorat va jazolashga emas, balki ishonch va hamkorlikka asoslangan bo'lsa, pedagoglar yangi g'oyalarni bema'lol taklif etadi va sinab ko'rishga tayyor bo'ladi.

Ikkinchi muhim yo'nalish – pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini tizimli rivojlantirishdir. Bu maqsadda yangi formatdagi malaka oshirish dasturlarini joriy etish, muassasa ichida o'zaro ta'lim (peer-learning) amaliyotini yo'lga qo'yish, pedagoglarning professional portfelini yuritish tizimini qo'llab-quvvatlash talab etiladi. S.L. Rubinshteyn faoliyat va shaxs rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilib, faoliyat subyekti o'z ishiga mas'uliyatini anglab yetishi kasbiy o'sishning asosiy sharti ekanligini ko'rsatadi.

Uchinchi yo'nalish – innovatsion faoliyat monitoringini doimiy va obyektiv tarzda amalga oshirishdir. Monitoring tizimi nafaqat natijalarni baholash, balki jarayon sifatini kuzatish, muammoli nuqtalarni erta aniqlash va moslashuvchan boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi. Xususan, ta'lim muassasasida “innovatsion faollik indeksi”ni joriy etish pedagog kadrlarning dinamikasini ko'rsatib, boshqaruv amaliyotini o'z vaqtida moslashtirish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Yu.A. Konarjevskiy monitoring tizimini boshqaruvning “ko'zi” deb belgilab, uni menejmentning ajralmas elementi sifatida asoslaydi.

To'rtinchi yo'nalish – innovatsion faoliyatda raqamli texnologiyalardan foydalanishdir. Bugungi kunda elektron ta'lim platformalari, virtual hamkorlik muhitlari va sun'iy intellekt asosidagi analitik vositalar pedagog kadrlarni boshqarishda yangi imkoniyatlar ochib bermoqda. Xususan, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv

(data-driven management) yondashuvi rahbarga obyektiv va tezkor ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasining raqamli ta'lim strategiyasi ham ushbu yo'nalishdagi harakatlarni qo'llab-quvvatlaydi va ta'lim muassasalarini boshqarishni raqamlashtirish dasturlari bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirish – bu bir martalik chora emas, balki uzluksiz, dinamik va ko'p o'lchamli jarayon. Ushbu jarayon muvaffaqiyatli kechishi uchun, avvalo, rahbariyat tomonidan innovatsiyaga nisbatan ochiq va qabul qiluvchi munosabatni shakllantirish zarur. Rahbar o'z pedagoglariga nafaqat administrator, balki lider, murabbiy va hamkor sifatida yondashganda innovatsion faollik tabiiy ravishda rivojlanadi.

Maqolada tahlil qilingan metod va mexanizmlar – motivatsion rag'batlantirish, mentoring, kouching, taqsimlangan rahbarlik, monitoring va raqamli boshqaruv – har biri alohida emas, balki birgalikda va bir-birini to'ldirib qo'llanilganda yuksak samara beradi. Xorijiy tajribadan ko'rinib turibdiki, innovatsion boshqaruv tizimini muvaffaqiyatli joriy etishning asosiy sharti – bu tizimlilik, barqarorlik va milliy ta'lim kontekstini chuqur tushunishdir.

O'zbekiston ta'lim muassasalari uchun amaldagi islohotlar doirasida pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini yangilash nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki pedagoglarning shaxsiy-kasbiy yuksalishini ta'minlash, shuningdek, muassasaning raqobatbardoshligini kuchaytirish uchun muhim strategik qadamdir. Kelajakda ushbu tadqiqot yo'nalishini eksperimental tekshirish va keng ko'lamli empirik ma'lumotlar asosida yanada rivojlantirish istiqbolli hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yo'ldoshev T. Ta'lim muassasalarini boshqarish nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018. – 256 b.
2. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva: Logos, 2004. – 384 b.
3. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Основы психологической антропологии. Психология человека. – Москва: Школа-Пресс, 1995. – 384 с.
4. Поляни Д. Личностное знание. – Москва: Прогресс, 1985. – 344 с.
5. Асмолов А.Г. Психология личности. – Москва: Московский государственный университет, 1990. – 367 с.
6. Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века. – Москва: Педагогическое общество России, 1998. – 432 б.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – Москва: Педагогика, 1989. – 488 б.
8. Конаржевский Ю.А. Анализ уроков. – Москва: "Педагогический поиск", 2003. – 336 с.
9. Sahlberg P. Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? – New York: Teachers College Press, 2015. – 228 p.
10. Darling-Hammond L. The Flat World and Education: How America's Commitment to Equity Will Determine Our Future. – New York: Teachers College Press, 2010. – 324 p.
11. Terhart E. Lehrerberuf und Lehrerbildung. Forschungsbefunde, Problemanalysen, Reformkonzepte. – Weinheim und Basel: Beltz Verlag, 2001. – 352 S.
12. Fullan M. Leading in a Culture of Change. – San Francisco: Jossey-Bass, 2001. – 187 p.
13. Hargreaves A., Fullan M. Professional Capital: Transforming Teaching in Every School. – New York: Teachers College Press, 2012. – 240 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.